

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Imppola, J. J. (2021). Suomen tasavallan ensimmäiset näytesetelit.
Numismaatikko, 57(4), 151–154.

Suomen tasavallan ensimmäiset näytesetelit

Viime keväänä tuli markkinoille erittäin mielenkiintoinen erä suomalaisia seteleitä, joita voidaan hyvällä syyllä pitää itsenäisen Suomen ensimmäisen näyteseteli- eli specimensarjan seteleinä, vaikka ei niissä olekaan SPECIMEN -leimaa. Kyseiset 12. kesäkuuta 1919 makuloidut näytesetelit myytiin 30. huhtikuuta 2021 Dallasissa (Texas, USA) pidetyssä Heritage:n World Paper Money Fair Signature Auction -huutokaupassa #4029 kohdenumeroilla 28297 (1 000 mk 1909), 28298 (25 p, 50 p ja 1 mk 1918), 28299 (20 mk 1909 Litt A), 28300 (50 mk 1909 Litt A ja 100 mk 1909 Sarja II), 28302 (500 mk 1909 Sarja II) ja 28303 (5 mk 1918). Kaikki yhdysvaltalaisen PMG:n (Paper Money Guaranty) luokittelemat ja sinetöimät setelit 1 000 markan seteliä lukuunottamatta ovat muutoin varsin hyväkuntoisia, mutta niissä kaikissa on taustapuolella kiinnitysjälkiä, jotka johtuvat ilmeisesti siitä, että ne ovat olleet kiinnitettyinä jonkinlaiseen esittelykansioon, josta setelit on sittemmin irroitettu.

Kaikki kyseessä olevat setelit on lävistetty 2 – 3 tähtilävistyksellä, jotka ovat vaakunakotkan ja sarjanumeroiden kohdalla, poikkeuksena 1 markan seteli, josta vain etupuolen yläosassa keskellä oleva vaakunakotka on lävistetty, eli siinä on vain yksi tähtilävistys. Kaikissa seteleissä on etupuolella joko yksi (25 p, 50 p ja 1 mk 1918) tai kaksi (5, 20, 50, 100, 500 ja 1 000 mk) soikeaa violetin väristä mitätöintileinaa, joissa on teksti ylhäällä teksti MAKULERADT ja alhaalla teksti MITÄTÖN sekä keskellä 19 ja käsin mustalla musteella kirjoitettuna 12/6 19 eli kaikki setelit ovat siis mitätöintileimatut päivämäärällä 12. kesäkuuta 1919. Seteleiden taustapuolille on leimattu violetilla musteella ANNULLERAD joko yhden kerran (arvot 25 p – 100 mk), kaksi kertaa (1 000 mk) tai neljä kertaa (500 mk). 500 markan seteliin on myös kirjoitettu käsin makulointipäivämäärä 19 12/6 19.

Huomionarvoista on, että tästä sarjasta puuttui yksi nimellisarvo, eli 10 markan seteli mallia 1918, jonka tuotanto oli aloitettu 30. huhtikuuta 1919. Epäilemättä sellainenkin on olemassa, mutta se on jostain syystä puuttunut tästä sarjasta.

Seuraavassa setelit kuvattuina.

Kuva 1. Mallin 1918 25 pennin (numero 08778426), 50 pennin (numero 09147440) ja 1 markan (numero 12588901) makuloidut setelit. Huomionarvoista on, ettei 1 markan setelin sarjanumeroita ole tähtilävistetty. Kuvälähde: Heritage Auctions, HA.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Impola, SeAMK

Kuva 2. Mallin 1918 5 markan (numero 0007001) ja mallin 1909 Litt. A 20 markan (numero

00??001) makuloidut setelit. Huomionarvoista on, ettei kumpikaan seteli ole numeroa 0000001, koska nämä setelit ovat Suomen Pankin mukaan olemassa muualla. Kuvalähde: Heritage Auctions, HA.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK

Kuva 3. Mallin 1909 Litt. A 50 markan (numero 104??01) makuloitu seteli. Huomionarvoista on, että vuoden 1918 mallin 50 markan seteleiden tuotanto aloitettiin tämän nähytesetelin makulointipäivänä eli 12. kesäkuuta 1919, mutta niitä ei ilmeisesti oltu vielä toimitettu setelipainosta Suomen Pankkiin, koska tämä ensimmäinen painoerä valmistui 18. kesäkuuta 1919. Kuvalähde: Heritage Auctions, HA.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK

Kuva 4. Mallin 1909 Litt. A 50 markan (numero 2723001) makuloitu seteli. Kuvalähde: Heritage Auctions, HA.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK

Kuva 5. Mallin 1909 Sarja II 500 markan (numero 43201) makuloitu seteli. Huomionarvoista on muista tämän sarjan näyteseteleistä poikkeava käsin kirjoitettu päiväysmerkintä ja nelinkertainen ANNULLERAD -leimaus taustapuolella. Kuvälähde: Heritage Auctions, HA.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Impola, SeAMK

Kuva 6. Mallin 1909 1 000 markkan (numero 181?22) makuloitu seteli. Huomionarvoista on, että tämä näyteseteli on muista poiketen selkeästi kierrossa kulunut. Ilmeisesti tämän parempaa 1 000-markkaista ei Suomen Pankilla ollut käytettävissä makulointipäivänä 12. kesäkuuta 1919, koska mallin 1918 1 000 markkan seteleiden tuotanto alkoi vasta 8. marraskuuta 1919. Kuvälähde: Heritage Auctions, HA.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK

Lukijoitamme tietysti tässä vaiheessa kovasti kiinnostaa, mihin hintaan esiteltyt näytesetelit sitten myytiin. Seuraavassa kooste myyntihinnoista.

25 p, 50 p ja 1 mk 1918 yhteensä 1 020 USD (noin 850 €) sisältäen 20% ostajan huutomaksun.

5 mk 1918 4 800 USD (noin 4 000 €) sisältäen 20% ostajan huutomaksun. Korkea hinta johtunee siitä, että sarjanumeroa on luultu numeroksi 0000001, mitä se siis ei voi Suomen Pankin mukaan olla.

20 mk 1909 Litt. A 4 560 USD (noin 3 800 €) sisältäen 20% ostajan huutomaksun. Korkea hinta johtunee siitä, että sarjanumeroa on luultu numeroksi 0000001, mitä se siis ei voi Suomen Pankin mukaan olla.

50 mk 1909 Litt. A ja 100 mk 1909 Sarja II yhteensä 2 160 USD (noin 1 800 €) sisältäen 20% ostajan huutomaksun.

500 mk 1909 Sarja II 3 720 USD (noin 3 100 €) sisältäen 20% ostajan huutomaksun.

1 000 mk 1909 5 520 USD (noin 4 600 €) sisältäen 20% ostajan huutomaksun.

Koko sarjan hinnaksi muodostui siis 21 780 USD, mikä vastaa huhtikuun 2021 lopun valuuttakurssilla noin 18 100 €. Jos ostaja on ollut rehellinen suomalainen, päälle tulee vielä näytesetelit maahan tuotaessa arvonlisävero 24% eli kokonaishinnaksi veroineen saadaan noin 22 500 €.

Kuten jo alussa pohdiskelin, ovat nämä setelit näyteseteleitä, jotka on koottu yhteen ja makuloitu 12. kesäkuuta 1919 silloin kierrossa olleista viimeisimmistä setelimalleista. Harmillisesti myynnissä olleesta sarjasta puuttui 10 markan näyteseteli mallia 1918. Onko tämä täysin uniikki sarja, joka on tehty yksittäistä tarvetta varten, vai tehtiinkö sarjoja useampia ja ehkä jopa useampana ajankohtana? Itse veikkaisin sarjan olevan joko uniikki tai sitten äärimmäisen harvinainen, koska en ole liki 40-vuotisen aktiivinumismaatikon ”urani” aikana koskaan tällaisiin törmännyt tai tällaisista kuullut tai lukenut.

Kuriositeettina mainittakoon, että tähän mennessä Suomen kallein Spécimen -seteli on 5 000 markan päällepainettu seteli, joka myytiin Cristoph Gärtner GmbH & Co KG:n kesäkuun 10. – 11. vuonna 2016 järjestetyssä 34. huutokaupassa numerolla 1624 hintaan 14 500 € + ostajan huutomaksu 23,8% = 18 000 €.

Kuva 7. Mallin 1922(1939) Litt. A 5 000 markkan numeroimaton Spécimen-leimattu seteli.

Kuvalähde: <https://p1.auktionen-gaertner.de/FILE/GPKATAUK34/35/25/352506> . Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK

Kuva 7. Mallin 1922(1939) Litt. A 5 000 markkan numeroimaton Spécimen-leimattu seteli.

Kuvalähde: <https://p1.auktionen-gaertner.de/FILE/GPKATAUK34/35/25/352506> . Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK